

Ühtki nummer 10 kop.

Meie Mats

Tellimise hind kättesaamisel aastaks 4 r. 50 l.,
6 kuul eest 2 r. 30 l., 3 kuul eest 1 r. 20 l. Toime-
tusest ise ära viies: aastaks 3 r. 50 l., 6 kuul eest
1 r. 80 l., 3 kuul eest 90 l. Ilmub iga laupäeval.

Toimetuse ja talituse:

Tallinnas, Harju ja Riitiku uulitsa nurgal nr. 15,
„Teaduse“ raamatukaupluses. Telefon № 740.

„Meie Matsi“ nimi ja selle nimega ühinenud näpvi on ametlikult registreeritud ja tinnitatud. 12. detsembril 1914. a № 34191 all
järeltegemise eest hoivatatakse.

Nr. 18.

Laupäeval, 20. (2. jaan.) detsembril 1914.

Nr. 18.

Meie sõdatid Galitsia külas jalgu puhkamas.

„Lektor.“

„Meie Matsi“ toimetuse palub austatud
päewapiltnikka

temale lehes avaldamiseks ajakohaseid ülesvõtteid saata,
ihes lähema seletusega. Tasu harilik.

Rahwa tähtsaamat

1915. aasta jaotis Hind 3 l.

Kõige kasulikum ja tulusam maa ja linna rahwa kalender. Saada igast
raamatukauplusest. Teaduse kirjastus Tallinnas Harju ja Riitiku uul.
nurgal 46/15.

„Meie Matsi“ tähtsaamat 1915. a. jaotis

ilmus 2. trükkis ja on jälle igalpool saadaval. Hind ihes
suure Euroopa sõjakaardiga 25 kop., kaardita 20 kop. Tellimise
adress: Ревель (Tallinn), „Teaduse“ kirjastus.

P. S. Ladust on ka 2. trükk juba offas.

Meie Matsi järgmine (19.) sõjanummer ilmub

23. detsembril f. a.

Sõjameeste perekondade eest hoolitsemine Tallinnas.

Wannas'e ülesvõtt
Maksuta toidu väljajagamise koht S. Tartu maanteel. Vana taga naisterahvad-hoolekandjad.
Vana ees mõned toidu järele tulnud sõjameeste lapsed. Toitu jagatakse seal igapäew ligi 400 inimesele.

Moret, wana, wäike linnake, waewalt 60 wersta Pariisist eemal, Seine ja Loire jõgede kokkuwõulu kohal, langes ühel õnnetul hommikul sakslaste kätte.

Waremat, kahe päewa eest olime meie, s. o. meie Loire sõjawägi, seal, kuid pidime waenlase pealerõhumisel silgawale maa sisse taganema ja seisime nüüd Fonteneblo (Fontainebleau) metsade läheduses, waenlasele teed Pariisi, maksu mis maksab, takistada tahes.

Ilmasti ei unusta ma oma meeletut kihutamist Moreti uulitsatel. Mind saadeti sinna sala-ülesandega ja ainult taewa tahtmisel läks mul õnneks sealt elusalt välja pääseda. Sagantjärele lendasid mul siiski mitu kuuli, kuid ma olin juba teel Bene-Madoni poole, kus meie eelwägi seisis ja kuhu ma ka ilma äpardusteta jõudsin. Edasi wõisin ma juba ilma rahulikult Fonteneblo poole ratsutada, kuhu mul wäga tähtis aruanne wita oli. Kui sakslastel õnneks oleks läinud meie kindlustuste-liinist läbi murda, oleksid nad mõne tunniga Pariisis olnud. Meie ülesandeks, oli selle wastu töötada, maksu mis maksab.

Tõsi, sel ajal ei wõinud meie sõjawäge wiisipäraliseks nimetada!.. Meie riided ja jalandud olid pika sõjatäigu all raskete kannatada saanud ja seisid waewalt weel seljas, minu kiwer, näitusüks, oli mulle üle tolli liiga suur, sest et ma oma kiwri ära kaotasin, selle aga lahinguwäljalt leidisin.

Restöö ajal lamasin oma sõbra Rene Lorani kõrwal, ühe sineli all. Dõ oli kaunis külm, tuld aga kartsin teha, sest et waenlane meie seisukohad siis üles o.eks leidnud. Lorani oli Pariisi adwokat, talle peale palju lootusi pandi. Ennemalt oli ta oma lobususe ja lõppemata terawmeelsuse poolest kuulus. Kuid juba mõnda aega oli ta järgult muu unud. Ta oli nüüd alati waifne ja nuffer ja mingi asi ei tuletat-

nud temas endist Idufat Renet meelde. Mobilisatsiooni puhul oli ta üks esimestest, kes soowi awaldas wabatahtlikuna sõtta minna. Meie tundsinime üksteist juba ammu ja meil oli sellepärast ka küllalt juturainet sel pikal ööl, millele tähtis päew pidi järgnema, päew, mil meie kas wõitma wõi otta saama pidime!.. Wõib olla, et see meile mõlemile witaüks on... Kaugel kõmisesid waenlase suurtükid, nagu muu- sika kaasmänguna meie jutuajamisele.

"Mäletad, Paul, ma jutustasin sulle kord, kuidas ma armastasin?" küsis Rene taha.

"Muidugi, mäletan... Bealegi wäga hästi!.."

"Margo (Margot) on siin, Moreti kloostri... " ütles ta, lähedale linnatse tulede poole näidates.

"Rawitseb haigeid?" küsisin ma, wäga imestades.

"Jah... Beale seda lugu, mäletad?... Ta astus sisse kloostri, ja ma tean, et ta nüüd ühes teistega haigeid rawitseb."

Ta hääl wärises, ja ma tean, et ta ausates, mustjates filmades rüürad seisisid...

Meie olime Renega ühewanused, mõlemad ille kahe- kümnekuue, ja tundsinime üksteist juba ammu juba aega, mil kõrwustiku wäerinda sattusime. Oma armastuselugu jutustas ta mulle sel rõhuwõl-pikal ööl, mil meie pimeduses läbi Loire häwitatud oru hülisime. Kuid ma olin mõnda sellest waremaltki kuulnud. Ühe pidu peal sai ta rikka ja kuulsa markii (marquis) de B. tütre Margoga tuttawaks. Esimesest pilgust peale meeldisid noored inimesed üksteisele, ja see muutus dige pea wastastifuseks armastuseks. Noorerahwa õnn oli peoltnäha kindlustatud, sest et mõlemi wanemad abieluga nõus olid, kuid päew enne laulatust tuli mingi- gune skandal ette, mille üks Rene wõistlejatest meelega tekitanud. Rene sai pruudi käest suure rutuga kirjutatud kirja, mis teda nõnda imestas ja nii lapsik paistis olewat, et ta seda jügugi ei mõtelnudki tõsiselt pidada... Ja see tõi lõpu- liku lahumineku. Kõik pidu ettevalmistused jäeti pooleli ja enne kui Rene weel wastust anda ja asja selgitada suutis, kuulis ta, et Margo Moreti kloostri sisse läinud ja turwas-

tufe ning petetud lootuste tuhinas maailmast lahti on delnuud...

Sel kombel oli Margo Renele jäädavalt kadunud...

Sellest saadik ei olnud ta Margot enam näinud. Sellest saadik oli maailm temale, tema sõnade järele, surnud... Warsti peale seda läks sõda lahti ja rõõmuga lahkus ta Pariisist, ennast kohutawatesse sõjasündmustesse heites, mis temal wähe-malt meelelibedust lahutada aitasid.

"Ta on siin..." fofistas ta. — Ma teadsin, et ta rohkem omale kõneleb kui minule. "Oh, kui ma teda ainult näha saaksin, temale kõik tött rääkida wõtsin ja tema andeksandmist saaksin, enne kui suren..."

Ma nägin, mis mu sõbra südamis sündis.

"Sinna tagasi minna on niisama hea, kui otsekohe surma minna!" tähendasin ma.

Ta waitis.

"Ma pean teda nägema!" hakkas ta natukesel aja pärast jälle rääkima. "Ja seda wõib ainult täna teha. Homme peame waenlase pealrõhumisel veel laugemale taganema. Selle kloostri seadused on küll wäga waljud ja nunnadel on luba ainult haigete rawitsemiseks tema müüride wahelt wälja astuda"

"Kuid see on ju meeletus, Rene!" hüüdis ta.

"Paul!" ütles mu sõber kindla häälega. "Tunni aja jään ma Moreti ja jälle tagasi. Ma lähen sinna..."

Selsamal filmapilgul hakkasid suurtükid jälle ägedamine mürtsuma.

"Ma ei karda midagi, Paul... Ma tean, et homme suren, kuid ma ei taha enne surra, kui ta mu oma suust tött on kuulnud..."

"Jah... Aga waata..." katsumin ma wastu waielda.

"Ei, ei!... Ma ei taha midagi kuulda!... Mõistad, ma armastan teda, jumaldan!... Mu oma pöörasus on kõigis siidis... Sa ei wõi omale ette kujutada, kuidas ma kogu selle aja kannatanud olen. Ma pean sinna minema... Ma palun sind ainult minu äraolekut warjata, sest me teame ju mõlemad, mis meid ootab, kui oma koha pealt lahkume..."

"Surn!..." wastasin ma lihidalt. Siis, nähes, et mu sõber lopulikult on otustunud, lisasin ma juu de: "kui sa lähed, Rene, siis mitte ütelda..."

"Mis?..." hüüdis ta rõõmsalt. "Sa tuleb minuga?"

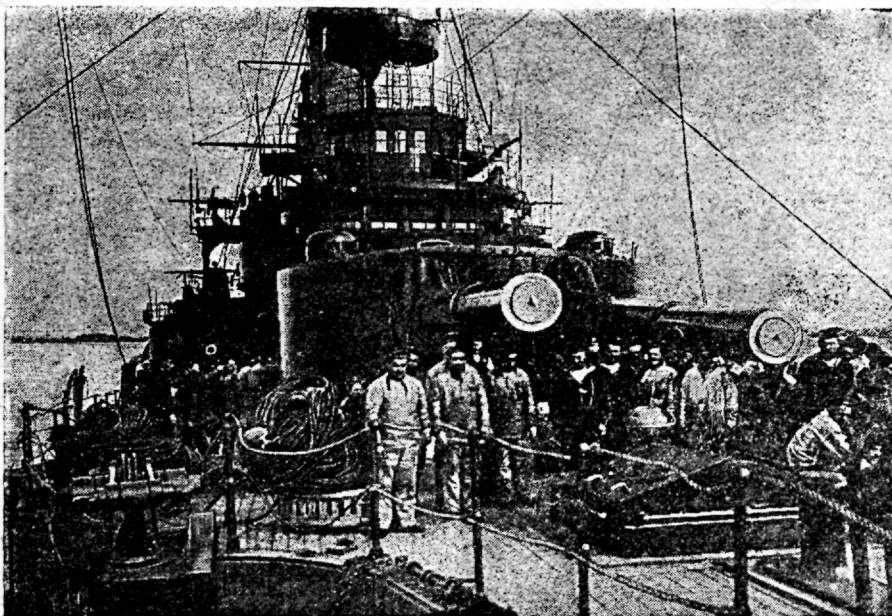
"Jah," wastasin mina. "Ma tunnen wäga hästi seda ümbruskonda siin, sest et ma siin linnas sündinud olen. Ma tulen kaasa."

Tummalt surus ta mu kätt. Meil kumbagil polnud tahtmist rääkida.

Saia roomasime meie pimeduses ja jäime õnneks tunni-meestest märkamata. Alles siis kui püsti tõusime ja sõetaewajatest maha jäetud urisiku poole jooksmas hakkasime, märgati meid ja peeti nähtawaste Saia maatuulajatets, sest mõned kuulid wihisefid meile järele. Kõik oma sõjariistad olime laagrisse jätanud, ainult rewolwrid wõtsime kaasa. Suur oli meie rõõm kui mahajäetud onni läbi nuustides sealt kattisjed sõkaewajate kuded ja plütsid leidisime, niisama ka kaks kahilase wälilussega mütsi. Nüüd wõis meid julguste hulgusteks pidada, mis meie ka soowisime.

Mulle tuntud radast mööda läks meil õnneis Moretini jõuda.

Märkamataalt hilisime tunni-meestest mööda, ronisime üle aiawälili ja olimegi unes puhkawas linnas. Kõigest mõniklimumend tunni-meest õlgi üle linna wälja seatud.

Soomustorn 12-tolliliste suurtükkidega sõjalaewal

Kuid hädaoht ähwardas meid ikkagi igast küljest. Mõõda kõweraid, kitaraid uulitsaid kiirelt hiilates lähinesime taunis ruttu wana tiri u juurde, millesse haigemaja oli asetatud.

Märkamataalt pääsesime sisse. Küünalde sumedal walgusel nagime endi seltsimehi, kes meiega Voire lahingutes wõidelnud, ja siin nüüd abitult ja liitumatalt pörandale pandud õlgede peal lamasid... Mõned siiski liigutasid ja wistlefid sonides... Nende suust tulid metsikud karjatused, kaebitkude ägamistega wahelbades. See pilt jäi mul jäaweste meelde.

Mõned ärdameelsed sed-nunned rändasid, määratu suured walged rätitud peas, siin ja seal, surejate kohale kumarbades ja neile trööstiõnu fofistasdes, kui need meele-märkudel olid. Ühe aseme ääres põlwitas wana, lumiwalgel preester, ja tema kõrwal nunn, niisama põlwili

"Näed sa, see on tema!" fofistas mulle mu seltsimees. Küünal aseme kohal walgustas ülespoole pööratud kirjeldamata ilmsüüta nägu. See oli püha nägu. Ta palwetas.

Sureja õhkas sügawaste ja lahkus igawikku. Preester tegi temale ristimärgi wilmast torda ette ja läks kiriku teise otta. Ertewaotlikult kattis Margo sureja näo linaga ja tõusis ta ülesse.

Selsamal filmapilgul põlwitas Rene tema kõrwal.

"Teie!" karjatas nunn jahmatades. "Teie, Rene!..."

"Jah, see olen mina!..." wastas see, nunne käest finni wõttes ja neid huulte wastu surudes. "Ma tuln selles, et teile, Margo, öelda, et ma teid armastan, et see kõik wale on, nad waletasid — ma armastasin teid siis, armastan nüüd!..."

Nunn seisis sirgelt. Elmapilguks näis ta kõikuwat, kuid siis tõmbas ta oma käd kindlalt ära ja hüüdis:

"Ei, ei, Rene, minge ära!... Ma olen ennast Sumalale andnud ja olen nüüd ainult tema pärast!..."

"Aga teie annate mulle andeks!" hüüdis Rene. "Ma panin oma elu kaalu peale, ja teie elu, et teilt ainult üht sõna kuulda!..."

"Ma olen teile andeks andnud, Rene, nagu kõigile neile andeks olen andnud, kes mind omal ajal haawanud..."

"Ja teie juudlete mind, Margo!... Üksanus lord!..."

"Ei, ei!" karjatas nunn, tagasi pöretades.

Siim Schmidt,
Novembrikuu esimestel
päevadel Warsšawi all
šrapn. lüde läbi peast baa-
watud.

Alfred Wadepass,
Tallinnast, 13. augustil L.
all löõtewa (dun-dum) kuu-
liga pabemast käest baa-
watud.

**August Magnuse p.
Simjon,**
Kolgast, neljanda järgu Ge-
orgi risti ja auraba saa-
nud. Võrutatud ja paremast
jalast haavatud Wisla lai-
dal Warsšawi lü. il 28. sept.
Wilibis Moskwas „Т-во
Юкима'е“ haigemajas.
Sõitis sõjaväljale tagasi.

Hans Kraam,
Kirna-Kohatust, haawatud
R. all 9. novembril. Praegu
Winsti hospidallis.

Rene oli juba tema kõrval, kuid seltsamal filmapilgul tõstis nunn kaelas rippuwa risti püsti, ja hoidis seda ärakõllemise mõttekuju oma ja selle wahel, keda ta armastanud . . .

Rene taganes. Siis wõttis ta, pikkamisi kumardades, risti hoidwa peene, walge käe ja suubles risti tema asemel. „Ma wannun teile Tema nimel, Margo, et teid alati armastanud olen . . .“

Peaaegu seltsamal sekundil äratas wanade müüride wastukaja pooltootina kirikusse tormawate sakslaste kisa.

„See on tõsi!“ karjusid nad, minu sõpra toorelt kinni kahmates. „Ta on jalakuulaja, kahtlust ei wõi olla, tal on sõjamehe saapad! . . .“

Karjus ja kerkis peaaesjalikult noor leitnant, teised ainult aitasid teda põlastawate hüüetega tagant.

Poolpimedas, lamba warjus, seisin ma liikumata, hingata kartes. Sõpra päästa ei olnud mingisugust wõimalust.

Margo kargas lähemale, teda kaitseda püüdes, kuid tõugati sealsamas ühe soldati poolt toorelt tagasi. Nõnne käest kinni rabades lõi soldat temale rewolwri päraga pähe, niisuguse jõuga, et see õnnetu naisterahwas, häält tegemata, nagu mahaniidetult kiwipõrandale kukkus. Rene wedasid nad wahapeal kirikust välja ja mina seisin niisama jõuetult, põlastusest ja hirmust wihast ähklides . . . Argu andku Jumal telegile teisele niisugust filmapilku läbi elada!

Margo kandsid teised õed käärikambrisje. Kui kõik rahulikult jäi, hiilasin ma tasakesi uulitsale. Minu tee läks raehoonest mööda; kuna ma pimebas warjus hoides seal mööda hiilasin, nägin ma selle kõrge hoone paksu müüri wastas üht pikka meest. Tema ees seisid kuus Saksa jalawäelast. Lähemast aknast, kus waenlased pidutsesid, lauges walgus müüri peale ja walgustas tuttawat nägu . . . See oli kindel ja rahulik . . .

„Elagu Brantsufemaa!“ hüüdis ta sel ajal, kui soldatid märguandmise peale piisfisi tõstsid. „Elagu Brantsufemaa!“ Kõle, ühetooniline käsujõna, ja kuus pauku kajasid ühena. Minu sõber Rene astus, jüdamest läbipuuritult, teise ilma.

Kudas ma sel saatustlikul ööl omadeni jõudsin, jutustan ma ehk teineford. Minu sõbra ja tema pruudi ots näitab mulle siamaani uuenägu olewat . . . Ma pelgan uskuda, et see — tõde on, kui aga uskuma hakkam, siis ei tea ma, kas pean seda traagikalikku, siiski aga wahwat surma kahetsema, wõi omale samasugust soowima . . .

Gesti sõjameeste kirjad.

1.

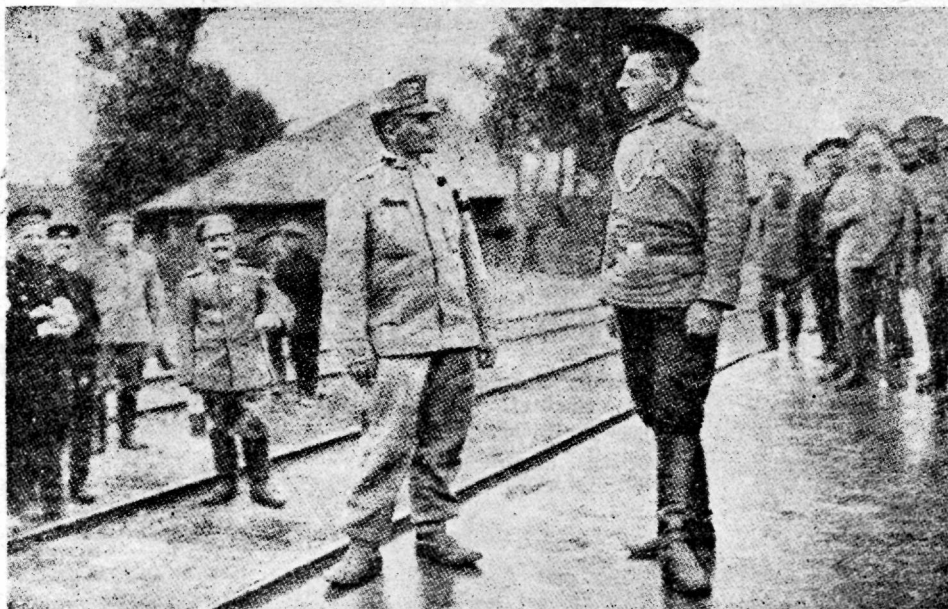
24. novembril L. all külas.

Oleme juba kuendat päewa siin wäitje jõe pahemal pool kaldal kaitskraawides ja igapäew on äge juurtükilastmine mõlemist poolt käimas. Mis selle küla nimi on, ei tea dieti üheda, sest elanikud on kõik ära läinud. Jõgi, mille kaldal meie kaitskraawides istume, on wäike nagu Pääsküla jõgi. 18. nov. hommikul, kui siia tulime, wõtsid sakslased meid esiteks ägeda püssitulega wastu, mida meie ta koha wastajime. See wastastitune lastmine kestis üle tunni aja, oli nii, nagu wahest jupp kibeda tule peal teeb, üks wulsi ja ragin aina. Siis aga hakkasid warsti meie juurtükid hulka mürtjutama, ja see kestab siamaani. Sõjamehed kats päewa oli juurtüki lastmine nii äge, ja õht undas ja wuhises ümberringi nii hirmjaste, et ei saanud pead loopast wäljagi pista. Küüd on see sakslaste poolt juba piisut waitsemaks jäänud, kuid meie mehed mürtjutawad kibedaste edasi, sest, nagu näha, lööwad Saksa omad taganema, ja nüüd teewad neile weel dige järju taha.

Kui pilgu ümberkaudse maa peale heidab, siis tuleb küll tundmus, nagu oleks siin juur kiwitaalumine olnud, aga need on kõik sakslaste pommitide augud, mis nad meie peale on lastnud. Nähtawaste ei saanud nad aga diget märki kätte ja jellepärast ei teinud nende kuulid meile juuremat wiga.

Elanikkude jaatus on siin küll väga kurb olnud, kodumaal on küll iga Jüripäewal juur kolimine, aga seal wõtab ometi igamees oma asjad ja loomad ligi, siin aga on kõik Jumala hooletaks jäetud, ja siis on Saksa soldatid ta „puhta töö“ teinud. On siin, aneji ja kuu tapetud ning mesi-puid, mida siin palju sagedamine trehwab kui kodumaal, maiusroaks lõhutud. Nad on wõtnud, nagu poleks see kellegi oma, aga kui inimesel wahegi südant sees ja aruamist oleks, siis ei peaks ta seda küll tegema.

Kodumaal enne sõjawäljale sõitmist kuuldud jutud terwete küladega mahapõletamisest paistawad küll nagu liialdatud olewat. Wahemalt on minu film jeni ainult neid majasi tuhahunikutena näinud, mis kuulid põlema on jätanud. Küll, mida külad pakuwad, on muudugi väga kurb ja kohlumisejega näeb film, misjuguist hawituletood sõda teeb. Elanikkudel on küll nii hirmus raste jelle all lamatada, et mõtelbagi ei wõi, aga siiski, nagu juba tähendasin, leidub siin külades — külad on siin väga juured — ta palju ter-

Galiitja raudteejaamas.

Wene soldat ja Austria sõjawang.

meid majasi, kuna aga teiste jutu järele arvasin, et siin muud pole, kui lage maailm...

Surma ja haawata on meie polgus dige wähesed saanud, mõni ükfit aga, kuid teiste, meiega ühes Tallinnast ja Keilast wälja sõitnud, postkude käsi ei ole nii hästi läinud.

Haawata ja surma saawad paljud ta toidu toomise peal, sest päewa läbi istume kaitsetraawides ilma söömata. Seda saab alles õffel. Kõõd on mitu wersta meist eemal, wahel toodakse seal süta, teineford peab ise järele minema. Ei tahaks küll minna, aga nälg sunnib, tulgu kuul peale, ei ole parata. On mõnigi kord juhtunud, et mehed õffel ütshawal kaitsetraawidest wälja hüilawad suppi tooma. Toowad igaüks siis 6—7 mehele korruga. Aga seal hakkab waenlane tuld andma ja meie supitoojad ei tule ühtegi. Dota, oota, ja wiimaks kuuled, et waenlase kuul teda tagasiteel, kõigest mõniada sammu kaitsetraawist eemal, tabanud. Sinna ta jäi siis ühes supi-leiwaga, mida meie nii ihaldades ootafime.

Palju terwiseid . . .

A. Kallas.

II.

26. novembril.

Armsad wanemad. Olen kolm lahingut juba läbi teinud, aga ikka veel elus ja terve. Esimene lahing oli üks suurematest, seal teenis meie bataljon keisri kuituse ära, iseäranis meie rood, terwelt kaksteist meest saawad meid roost Georgi ristid. Meie rood sai iseäranis sellepoolet kuitust, et ta esitaks küll teiste taha tagawaraks jäi, aga, kui sakslased meid märkasid ja meie peale tuld hakkasid andma, siis heitsid teised rood kohe pitaki maha, aga meie rood tormas üle teiste, kuigi tagawaraks pidi olema, ja oli esimene sakslaste külas. Kirjutan selle kirja jooksutraawis, aga kas lõpetada jaan, ei tea, sest just praegu hakkasid sakslased meie jooksutraawisi suurtükidest lastama ja, järelikult, on õffel küll lahingut oodata. Küll on külm kraawides, teha on kui jäätük, aga, Jumalale tänu, siamaale olen veel terve. Wahel oleme 3—4 päewa ilma söömata ja magamata, aga mis ära teha, peab kannatama. Külad

on siin maha põletatud ja inimesed paljaks tehtud, nii et üsna hale waadata. Wilt seisab kuhjades wäljadel ilma peksmata, suurema oja taluwad mehed kraawidesse, et juojem oleks, siis antakse ka hooatele, aga paljud kuhjad põlewad niisama maha. Ei tea testi siin, kudas selle sõjaga lugu on: räägivad, et Türgimaaga tehtawat rahu ja Amerita segawat ennast wahel, kui rahu ei tehta. Ja mõned räägivad, et 3 päewa pärast tehtakse rahu, ja siis jälle 3 päewa pärast, aga ei tule nii ruttu ühti. . . Lõpetan kirja, käed hakkawad külmetama, oma head nahtkindsad ja kroonu kindsad kaotasin õffise lahingu puhul ära. Jällenagemiseni, teie poeg

Artur Kaplur.

III.

26. novembril 1914, jooksutraawis šrapnelli tule all.

. . . Raudteega sõitmine kuni S. ja sealt lätsime jala kats päewa, õffel puhtafime ühes külas ja teise päewa õhtuts jõudsimme lahinguliinile. Mii tana olime metsas, kuni täielikult pimedaks läks, ja siis hak-

tajime peale tungima. Küla meie ees oli sakslaste käes, jeda oli waja neilt ära wõtta. Eks nad jaanud haifu ninasse ja piitsid küla põlema, et siis näeksid, mil meie peale tungime. Meie lätsime samm-sammult nii tana, kuni üsna küla ligidale, ja nemad lastsid kogu selle aja kuulipritside ja suurtükidega, meie lastime wähe, aga siis tegime ka järsku „hurraa“ lahti. Wälja sõjahüüdega tormafime meie teistest mööda, kes endid maha lastsid, selle jaoks meie ju wabatahtlijed olemegi, ikka ühe hüliga külasse, kust sakslased putked panid. Meie poisid wõtsid neli kuulipritsi, ühe wantri ja ligi 200 wangi. Hommitul käisid poisid ringi, igaühel sakslaste püssititid wõöl; nende titud on nimelt kui mōdgdad ja käiwad tupega wõöl. Meie ofakonnas said 12 mehest 3 surma. Üks sai sel kōmbel surma, et sakslane ja tema torfasiid mõlemad torraga üksteisi tituga, noh, langefid siis ka mõlemad. Kui mitu sakslast mina teise ilma saat-jin, ei tea kindlaste, aga üht tean selgeste. Jooksin nende kraawi poole, arwates, et see tühi on, aga üks haawatud lāega ohwitser oli seal sees, ja kui ta mind nägi, tõmbas rewolwri wälja, aga mina olin karmem ja lastin tale otse näkku, ei jõudnud teine mitte „noh'gi“ ütelda. . . Terwis on hea, muubtni tõht on wahel tühi. Terwiseid. A. Jeger.

Aleksander Jeger,
Wabatahtline.

**Friedrich Aleksander
Jacobi.**

Soldau lahingus paremast
käest haavatud ja viibib
Berlinis vangis.

Artur Kavlur,

Wabatahtlik, haawatud
9. detsembril E. lähedal.

**Mihkel Tooma p.
Sahtel,**

Hitumaalt, Keinast, Siberi
lütt. 7. augustist kaadid
austrialaste vastu mitmes
võidurikkas lahingus olnud.

Jakob Pajo,

Tallinnast. Panges lahingus
10. novembril.

Basfili Jõbeda,

Tallinnast. Haawatud ve-
hemast diast.

August Suitslepp,

7. novembril Sani ääres
võitlast haavatud

**Mats Kustja p.
Wiikstein,**

Maakaitsew. Noarootsi.

**Johannes Woldeemar
Jõbemägi,**

Sahti wallast, Rahvere krei-
stist. Haawatud Austria wäe-
rinnal tüülest.

August Koortmann,

Wiljandist. Haawatud käest 11.
novembril.

Johannes Laumets,

Rasepää wallast, Jurjewi kreisist.
Siberi lütt.

August Raan,

Wiljandimaalt. Haawatud
jalast 10. okt.

Rustaw Leow,

Tallinnast, tagawarawäeline. 9.
novembril haawatud. Viibib
praegu Winsti haigemajas.

„Meie Matši“ aasta tellijad saavad hinnata kaasa:

Seinakalender 1915. Teoduse tähtraamat 1915. a. — 15 f. Tallinna linna plaan — 25 f. 6 ja 7 Moosese
raamat — 2 r. Elutungi awaldufed — 60 f. Seitsme liiduriigi hümnused — 40f. Kodune kott — 1 r.
Üksikute numbrite ostjaid hoiatame järeltehtud „Meie Matši jõulu-albumi“ eest.

Runingas Alberti soldatid.

I.

Tutvustame täna oma lu-
gejaid Belgia, selle väitse kan-
gelaste riigi, sõdatitega, kes
meie aja metslaste malewate
esimeieid pealerdhumiseid wastu
pidid wõtma.

"Nad wõtšid meist kōit," kir-
jutab üks Belgia soldat. "Nad
wõtšid meie riigi ära. Nad tap-
šid meie lapsi, nad piinasid ja
rūwetasiid meie naisterahwaid.
Jultunult häwitasid nad meie
ajalooliši mälestusi ja purustasiid
kunstiwarandusi. Nad riisusiid
meie raamatukogud tühjaks. Nad
rikkusiid Vättiichi ja wõtšid üks-
teise järele meie teiseid kuulšad
linnaid ära. Teie teate, mis nad
meist wõtšid. Teie teate, mäh-
erbušt kurja nad meile tegid. Mis
šiis weel? Aga waat' mis. Meie
ei tea, mis teha. Ma tean ainult
üht, et meie ilmašti mehifust ei
kaota. Meid purustati, sellešt hoolimata, et kõigest idust
wastu panime. Kuid meie ei pea endid wõidetuks, ei saa
selleks ilmašti. Meie ei anna alla. Meie tuningas ei soowi
seba, ja me armastame oma kuningat. Kätematšmise tund
lähineb ja kärsitulega wõtame me seba tundi!"

See kiri annab Belgia sõdatite meeleolust selge pildi.

Peale Antwerpeni langemist oli suur osa Belgia sõja-
wäge lahku minema sunnitud. Soldatid panid endid era-
riidesse, rändasiid ööd kui päewad, künneid kordasi hirmsas
hädasõhus wiibides, et neid salakuulajatena kinni ei wõtataks
ja maha lastaks, kuid mõne päewa pärast olid peaaegu kõik
jälle oma lippude alla kogunud. Nagu imewäl ärkas wägi
ja tormas uueste wõitlusesse waenlasega. Üks wõit, kes
15 ööd-päewa Antwerpeni all kaitsekraawides waenlasega
heidelnud, käis 20 tunniga 45 wersta ära, Belgia wägede
uude kogumisekohta. Kaks päewa seisab see polk kaitsetee-
ništuses, ja ajub šiis uueste Newport-Dikmünde wäerim-
nale, kus tänapäewani wahwalt wõitleb!

Riisugune on selle sõjawäe waim, niisugune tema truudus
oma polgulippude, oma kuningaga, oma ijamaa wastu!..

Siin weel mõni kangelane sellešt mehifelt sõjawäest,
kõigepealt ühe jalawälajate jurustus:

"Kolm päewa ja kolm ööd läi polk sakslaste pöwrajad
tormijootšud tagasi. Ma lasen kuni täed ära surewad, sil-
mad wirwendama lööwad. Mõitšelt jätab minu püšši eks-
traktor töötamise seisma. Ei tõmba enam wälja lastud
padrunikesta wälja*). Tee mis tahes, äraneetud padruni-
kest ei tule püšširaua õõnšusest wälja. Sakslased aga tun-
givad peale, waewalt 500 sammud lahutab meid weel nen-
dest. Siis torran ma warada püššioštšast šisse, wõtan tiku
püšši otšast ja taon selle jämedama otšaga nii kaua warada
peale, kuni padrun wälja laregab. Lasen. Šälle wana lugu.
Uueste taon padruni wälja. Ja nõnda waewlen terve
weerandtunni. Ainult tahesja pauku jaan weerandtunniga
anda. Näen, et ka mitmed teised minu eštšuju järele tali-
tawad. Tähendab, ta neil ei tööta ekstraktorid. Mis pagana
lugu! Sakslased aga tungivad peale. Meie tuli on liiga
nõrk. Mõtlen, et praegu tuleb tikkudega platši astuda...
Sel ajal leiab üks selšimeestest meie häda põhjuje üles.
Selgus, et padrunipatšid mudadšeks olid saanud, sešt nad sei-

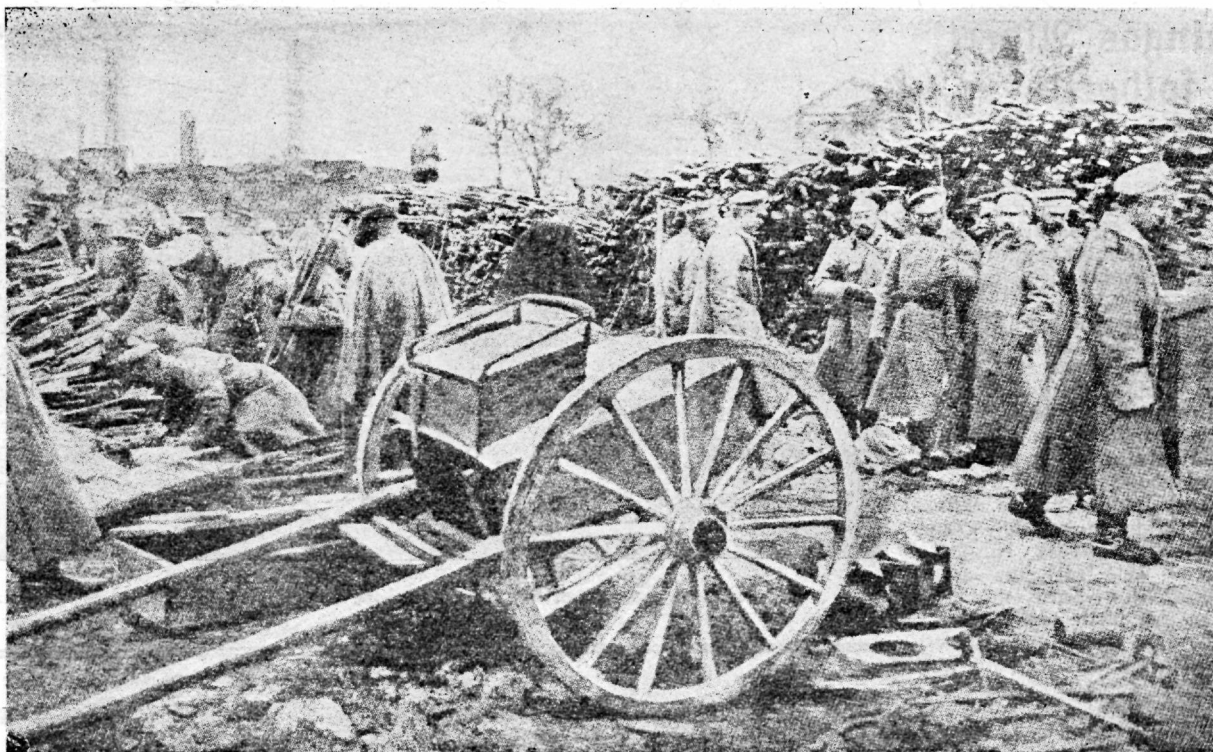
Meie mehed waenlase maakuulajate salga peale lastmas.

"Saria".

šid meil "traatata" walli peal, et käepärast wõtta oleks. Kõit
sai korraga arusaadawats: muba umistas ekstraktori. Ta
leidis ka abindu hädast pääsemiseks. Waatame: puhastab
ekstraktori ära, lastub padruni üle, paneb püšši, lasteb, sešt
laregab wälja... Noh, nüüd hakkasime kõik padruništ lak-
kuma. Suu korjas muba täis, kuid asi hakkas juššima.
Sakslased olid weel 500 sammud meiest eemal, kuid hakkasiid
kõituma, jäid seisma ja hakkasiid taganema..."

Seržant Sapain, 22-aastane, wahwuse eest Belgia
Leopoldi ordu ja Prantsuse aulegioni ordu autähed saanud,
tegi oma esimeie kangelaseteet juba sõja algusel ära. 12. jala-
wäe polk, kus ta teenis, wiibis ühes Vättiichi kantšidest. Kord
ööfel läts sakslastel õnneks oma rasteid suurtükka ligi
wedada, üles seada ja nii hästi ära warjata (maskeerida),
et pommid kantšile hirmsaid wigastusi hakkasiid sünnitama.
Siis palus Sapain luba batarei seišutõha wäljaurimiseks.
Ta täitis hiilgawalt selle ülesande, kuid ei tulnud tagasi,
waid ronis, kotturäägitud märki andes, batareist, mille peale
kantšide suurtükid nüüd juba tuld andšid, natute maad eemal
kõrge puu otša. Negomisi ja hoolikalt sihrides hakkas ta
sealt oma püššiga suurtükimehi batareis maha pömmutama.
Üksteise järele sirutas ta 42 Saksa soldatit maha. Kuna
kantšid suurtükikooli nüüd sakslaste peale juhitud oli ja nad
selle peale sunnitud olid palawikufarnase kiirufega wastama,
šiis ei kuulnud nad oma suurtükide märtsumise ja Belgia
pommide lõhkemise rakšatuste sees üksikuid püššipaukuši ja
ei saanud kohe aru, et mitte ainult waenlase pommid mehi
maha ei niida. Wiimats märkasiid nad, et kuskiit tabawad
kuulid kantšid lendawad. Hakkawad nägemata waenlast
otšima. Wiimats märkab üks ohwitšer wahwat belgialast
ja jookšeb, rewolwrit wälja tõmmates, puu poole. Kaks
pauku ja ohwitšer langeb jurnult, Sapain aga libiseb puu
otšast maha ja põgeneb õnnelikult... Teise kangelaseteet
saatis ta tituwõitluse puhul toime; kõigetihedamasše sakslaste
kõbarasše tungides surmas ta polguilema ja wõttiš
lipu ära. Kolmas kord sai ta kuulšaks Löweni all, kus ta
kuue soldatiga maakuulamisele saadeti. Gemal juhtusiid nad
40-mehelise Saksa maakuulajate salga filmama. Nõhe oli
Sapainil oma sõjaplaan walmis. Ta jaotas oma "sõja-
wäe" kolme osasše: kaks, kaks ja kolm meest; ije hiilas
waenlasele selja taha, teise "wäeosa" saatis waenlasele tiirwa
ümber haarama, kolmandale andis kaju waenlast märe-
andmise peale eest lastma hakata, ja, kolmest küljest kor-
raga tuld andma hakates, ajasiid nad sakslastel niisuguse
hirmu nahka, et need kohe sõjarištad maha wištasiid ja
endid alla andšid.

*) Soldatid püššid mahutab enesese teatawaste 5 padrunit korraga.
On üks paud antud, tõmbab soldat püššiluku tagasi, mis ühtlasi ta tüh-
jaks lastud padrunikesta wälja wištab. Püššiluku wanasše paina lüta-
tes lendab ühtlasi jälle uus padrun raua õõnšusest. E. I.

Sakslaste poolt taganemisel maha wisatud püsside korjamine ja wirna ladumine. „Lut.“

Wankuwal troonil.

Woldemar Urbani roman wabastamise sõjast.

(17. järg).

Asunta nuttis. „Ma — ma tulin Felice Camboni pärast“, kogeles ta wiimaks häbelikult.

See pani mõlemad mehed nüüd jälle ärewusesse, ja poleks Asunta mitte Asunta olnud, siis oleks ta ilma pikema jututa koha kinni nabitud. Nüüd aga kõhles teener pisut ja ütles siis: „Dodate siin, ma tahan waadata, mis teha võib“, ning läks trepist ülesse.

Wältas ligi weerandtunni enne kui teener wiimast rägast tuli ja teatas, et armuline preili walmis on noort neidu vastu wõtma.

Kui Asunta Beatrice tuppast astus, oli toredas mundris hertsog di San Baltosa esimene, kes temal filma puutus. See leid mõjus ta peale halvawalt. Ka hertsogi tegi see kokkujuhumine kohmetuks.

Beatrice, kes eemal sohwa peal istus, pani seda tähele. „Kudas, teie tunnete üksteist juba?“ küsis ta hertsogilt.

See naeratas poolsegaselt ja ütles siis wäitke waheaja järele: „Meister Machiavelli on tubli töö-

mees, kes minule mõne hea tugitooli on walmistanud. Sellepärast tunnen ka tema tütarat“.

Beatrice pilgud wiibisid põnewalt nende mõlemi peal. Ta nägi, kui kangeste see waene laps hertsogit nähes kohkus, kudas ta filmad hirmunult ringi lasi käia ja siis äkitselt, ainult suure waewaga lämmatatud karjatusega, selle koha poole töttas, kus Beatrice poolpimedas istus, ja ta ette põlwili langes, ta süles nuttis ja, nuuskudes ja kramplikult tufatades, palus: „Aidake, madonna, andke armu! Halastage ühe õnnetu peale“.

Hertsog oli wihane; pahaselt rebis ta oma wurrufi ja pööras näo teisale.

Beatrice sellewastu näitas Asunta wastu elawat osawõtmiist tundwat. Juba selle häälekõla meeldis temale. Õrnalt silistas ta käega Asunta pead ja ütles siis: „Tõuske üles, mu laps. Teie koorit minu silgas, respektiga, wäärtide. Ak, ja!“

Asunta nokutas, jäi aga endist wiisi põlwili, otsekui oleks ta soowinud, et Beatrice ise tema eest oma isaga räägiks ja abi ning andeksandmiist paluks.

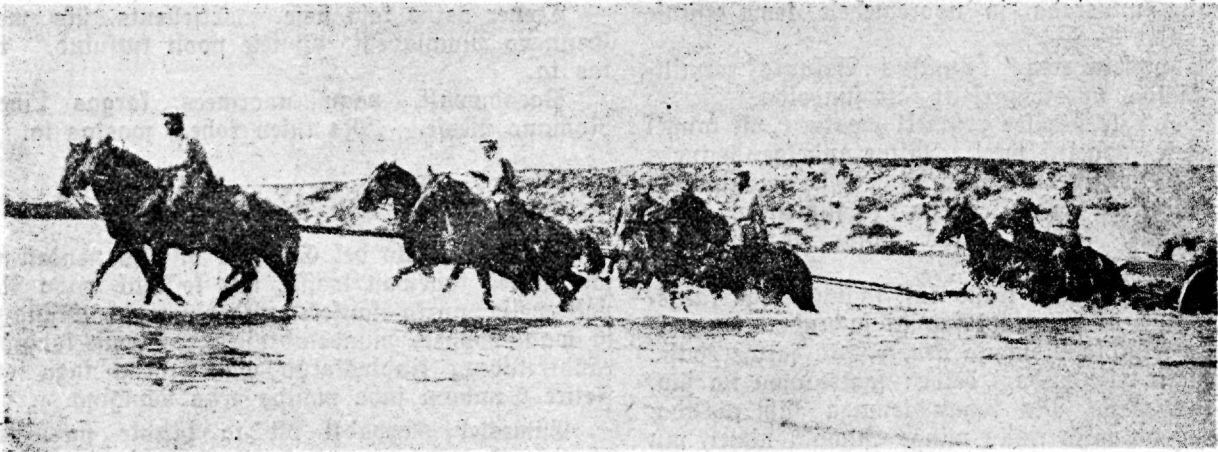
„Felice Camboni pärast?“

„Jah“, häälitseis Asunta taja.

„On Felice Camboni teie peigmees?“ uuris Beatrice edasi.

„Ei“.

„Aga — teie armsam?“

Suurtükivägi sõjas. Jõe läbimine.

„Sarja“

„Ma ei tea“, vastas Ufsunta süütaht, „ta on — teda tahetakse surmata, ja ma tahtsiu tema asemel andeksandmist paluda. Ta ei ole seda kurja nõuga teinud, ta — ta on äranõidunud.“

Sel filmapilgul astus prefekt, juhtumisi wõi teenri käest teadet saades, tütre tuppa, jäi aga efitfa weel ufse juurde seisatama, kui märkas, et keski toasolijatest tema fiseastumist tähele polnud pannud.

„Tõuske üles, Ufsunta,“ ütles Beatrice jälle maheda, trööstiwa häälega, „heameelega tahan ma oma ifaga selle asja üle kõnelda, mis wõin, aga teie ei wõi ometi mõelda, et kohtuotsust nii kerge on ümber liikata. Ma ei tea ife, mis teha tuleks, aga ma luban teile kõik teha, mis wähegi wõimalik.“

„Serra prefekt“ — ütles hertsog nüüd teretades, sest juhtumisi ümber pöörates oli ta prefekti märkanud.

Nüüd nägi ta Beatrice ifa. „Seal on prefekt,“ fofistas ta Ufsuntale, „minge ta juurde ja andke käele suud.“

Kohe kargas Ufsunta üles, et teha, mis Beatrice tale juhatanud.

„On see see neuu?“ küfifis Liberio Romano.

„Jah,“ wastas Beatrice, „ta palub oma — kudas see oli, Ufsunta?“

„Oma sugulase eest, efsellents,“ täiendas see ruttu.

„Sm. Kas olite teie see, Ufsunta, kes oma ifaga palkonil istus, kui Camboni kohtus oli?“ küfifis prefekt.

Ufsunta nokutas ja löi filmad maha.

„Aga teie teate ometi, Ufsunta, et Felice mind surmata tahkis; ta on nii fiis päris huffalainud inime?“ päris Romano edasi.

„Ei, ei, kõigi pühade nimel, seda ta ei ole, efsellents,“ protesteeris Ufsunta nuttes, „ta oli alati nii hea ja tubli. Aga nad on ta ära nõidunud.“

„Ära nõidunud? Kudas tulete selle peale?“

„Sest et ta ennemalt ilmaski kurja pole teinud,“ wastas Ufsunta fiirelt.

„Kes ta fiis ära nõidus?“ uuris president edasi.

„Lollus kõik ju,“ heitis hertsog poolsofinaal waele.

Beatrice waatas teraselt ta otfa.

„Ma ei tea seda,“ hädaldas Ufsunta, „kui see mitte see tige küürakas ei olnud, fiis ei tea ma seda tõeste mitte.“

„Küürakas? Teie arwate falapolitfeinikku Taddeo Massacciot?“

„Jah.“

„Mispärast just tema? Sellepärast, et Felice teda süüdistas?“

„Jah. Pealegi märkasin ma juba waremalt,“ jattas Ufsunta edasi, „et tal Felicega head mõtted ei olnud.“

Prefekt waatas filmapilgu uuriwalt ja peaaegu imestades neuu otfa.

„Ennemalt?“ kordas ta. „Teie olete don Taddeot nii fiis juba ennemalt näinud?“

„Jah, kaks korda. Jah, kaks korda käis ta meil, ja wedas Felice mõlemil korral kaasa, ilma et Felice kaasa minna oleks tahtnud,“ seletas Ufsunta, ifka rohkem julgust ja kindlust wõites.

„So,“ tähendas prefekt tähpanelikult. „Teie tahate ütelda, et don Taddeo teile tuli Felicet huffutama?“

„Ja, jah. Tema tegi ta ära,“ finnitask Ufsunta nüüd täie südidufega.

Prefekt filus käega üle otfaefife ja filmade, astus Ufsunta juurest ära ja sammus toas järelmõttlikult edasi-tagasi.

Hertsog kehitas põlastawalt olafi ja tähendas pilkawalt: „Mii fiis tuleks see kuri küürakas nõidumise eest kohtu alla anda?“

„Kuulge, Ufsunta,“ jattas prefekt nüüd lühifse järelmõttlemise järele edasi. „Ma tahan heameelega

kõik paha unustada ja nooremehete tema eksituse andeks anda — —

„Oh, prefektiherra,“ nuuksus Asunta tormiliselt ja püüdis uueste prefekti kätt suudelda.

„Ei, ei,“ tõrjus see pehmelt vastu, „nii kaugel ei ole meie kaugelgi veel. Minu andeksandmine ei muuda kohtuotsust karwawäärtsi. Selle muutmiseks tuleb kuningale palwekirja teha, ja nimelt nii ruttu kui võimalik, sest et otsus muidu seadusejõusse astub. Saite aru?“

Aru oli Asunta nüüd küll saanud, aga targemaks polnud ta selle läbi sugugi saanud.

Seda nägi ka Romano ära, sest ta jatkas edasi: „Ma tahan teile midagi öelda: saatke oma isa siia, aga täna veel. Ma tahan temaga läbi rääkida, mis teha on. Ja nüüd minge Jumala nimel, mu laps, ja hoidke pea puusti. Maailm muutub iga päewaga, ja kus täna kesti veel ainuüksi pääseteed leida ei oska, seal on neid homme sadandeid. Olge julge! Muu jäta Jumala hooletseks, kes meid kõiki armastab.“

Ulandikult jättis Asunta jumalaga ja lahkus kiirelt.

„Teie tahate nii siis tõeste selle hulgu eest wälja astuda, herra prefekt?“ küsis hertsog.

„Ja miks mitte. Sest kui see Massaccio — —“

„Massaccio on aus mees, waene, aga aus mees, kes oma kohust on täitnud.“

„Kust teate teie seda?“ küsis prefekt ruttu ja teatud kombel luurawalt.

Hertsog kehitas õlasi.

„Teie ütlete ju mulle, et teie teda ennemalt ilmasi näinud pole,“ jatkas prefekt edasi, ja ilma et hertsogile wastuse wäljaarwamiseks aega oleks andnud, wabandas ta ennast kohe ajanappusega ja läks oma tuppa tagasi.

Siin muutus tema wälimus filmatorikawalt. Duekondse wiisakas ja aupakkil jume kadus näojoontelt ja selle alt ilmus tõsine Liberio muredega koormatud mehena nähtawale. Wäsinult langes ta tooli peale, otseärsine läks kipra, filmad wahtisid tardunult ühte paika.

Ta oli kindel, et salawaenlased teda surmata tahawad. Kas hertsog ise ka nende hulgas oli, see oli alles segane, aga ka suurema tähtsufeta.

Kas ei oleks parem, kui ta oma ameti nurka wiskaks ja oma teed lähaks? Rikka mehena wõiks ta ju oma mõisades muretult elada. Mis jaoks siin filmakirja teenrit mängides oma elu hädaohtu saata, ennast waewata? Kelle pärast? Mis jaoks?

Kui ta aga nende etenduste peale mõtles, mis siis sünnisid, kui suurüksid St. Elmolt alla rahwarikka, kaitseta linna peale põmmutama hakkawad, kui uulitjawõitlus kitsastes, kõwerates uulitsates nädalatekaupa möllab, kui wihased mehed, nutjad lapsed ja kriiskajad naised soldatite püstitikkude all langewad — siis tundis ta, et ta minna ei wõinud, minna ei tohtinud. See käis üle tema wõimise. Tulgu, mis tuleb, ta ei wõinud enam tagasi astuda.

Teener astus taha sisse. „Eksellents, üks mees, Gennaro Machiavelli, on teie poolt kutsutud,“ teatas ta.

Paenduwalt, nagu noormees, largas Liberio Romano ülesse. „Ma tulen kohe,“ wastas ta.

11.

Wana Castello del Carmine oli üks nendest neljast suurest tugewast lossist, mis keskajal wana Napoli nelja nurka kaitseteks olid ehitatud. Nüüd oli ta wangihooneks muudetud, ja ühes tema kongides, raudtrelidega kindlustatud wäikse afna taga istus Felice Camboni juba mõnda aega wangina.

Esimestel päewadel oli ta täieste meeleheitel olnud. Ta pidas ennast kadunuks. Puudus ainult üks kriips tema lõpuarwe alla, teatud wormitaitmised — ja ta pea oli kehast lahutatud. Hirmsas meeleheitmises oleks ta oma pea kohe vastu marga kongiseina lõmaks tagunud, kui temas siiski mitte tasane lootusefäde elawaks poleks jäänud, lootus nimelt Taddeo aususe ja inimlikkuse peale.

Nüüd oli see lootus kokku langenud. Kohtu ees oli Taddeo terve salaturjus awalikuks tulnud, Taddeo oli teda meelega lõhku meelitanud, omakasupüüdlisel sihil. Felice hukkaminek oli see trepp, mille astmetel Taddeo nüüd jätkjargult kõrgemale tõusis, ja Felice oleks esimest sorti loll olnud, kui ta lõppemata pikkadel wangipõlwe öödel ja päewadel mitte arusaamisele poleks jõudnud, et teda kohutawal kombel tüsitud ja omakasuks tarwitatud on. Rahjuks tuli see arusaamine liiga hilja.

Surma mõistetud! Seni oli Felice ainult ajalehtedest ja romanidest niisugusest seisustorast lugenud, ja kui see lugu temale ei meeldinud, oli Felice raamatu nurka wisanud ja wilistades oma teed läinud. Nüüd oli see asi teine. Nüüd oli ta ise selle loo kangelane ja surmaotsus pidi tema enese juures täide saadetama — kirwega! Sellest ajast saadik tundis Felice iseäralist tuskatamist kaelas, alati tufatas ta peaga paremaltpoolt pahemale poole, tagant ettepoole, otsekui tahaks ta katsuda, kas kõik veel korras on. Nüüd, waewalt kahetümne seitsme aastast, pidi tema elule lõpp tulema. Aga just nüüd sai loomusunnilik eluhimu tema sees iseäranis elawaks.

Tundidekaupa istus ta afna all, tummalt, alla poole kuulatades ja waadates kui eesl karjus, naised tülitsefid, tunnimees edasi-tagasi sammus, lind selges, sinises õhus üle linna lendas.

Elada! Kudas tema rind terkis, filmad leegitsefid, huuled tuskatasid, kui selle sõna wälja ütles. Misugused mõtted ja pildid piinatud peajudesse ei hoowanud. Maailm ja elu paistsid temale nagu kuldne unenägu, millest ta tühjufesse tõugatud.

Siis sattus ta meeleheitmise hullustusesse, istus nagu kiffa metsloom oma afnasele taga, wälkuwate, hullumeelse filmadega, siis wapustas ta raudtrelisid hiihlajõuga ja litsus läbi hammaste: „Ma ei taha, ma ei taha, ma ei taha surra!“ (Särgneb.)

Lahtingus 17. augustil 1914.)*

Kui pühapäeva hommikul tunnil
 kõik ristrahvas woolab kiriku,
 siis meie sõjakõnemise sunnil
 ju valmistame endid lahingu.

Kui päiksekiired sätenemas ilus
 ju loodust teretavad rõõmuga
 ja kastetilgad pödfastiku wilus
 kui hõdepärliid löönud helkima.

Kui linnas, külas pühapäeva rahu
 ja Cesti neiud endid ehivad,
 kui linnulaulu hääled täitwad õhu,
 kõik loojat kiidavad ja tänavad,

Siis meie sõjaväeljal valmistame
 ja werist wõitlelust juba aimame,
 ja ülemuselt kästusid ju saame,
 et tarwis minna tulde rutuste.

Ma sammun nende wõitlejate hulgas,
 kes raudteel wälja sõitsid Tallinnast
 Dnega polgu esimeses roodus —
 kas ei ole wiimne käik mul wast?

Ljublini tubermangus, Poola pinnal,
 kus ootavad meid austrilaste wäed
 me ruttasime kõik seal ühel rinnal,
 Maidani külas meid ja nüüd ju näeb.

Suits täidab maad ja täidab ka weel taewast
 ja tuleleegis majad põlewad
 ja suuretükipommid päästwad waewast
 ja pääsikuulid aina winguwad.

Pea uinuma ka wõitlejate rinnal
 nii mõnigi meist igaweste jääb,
 nii mõnigi, kes kaugel Poola pinnal
 siin häwitust ja surma ilmsi näeb.

Päew juba weereb pikkamisi loode
 ja igüks weel kaitsemas wapralt end,
 ja üle mülgaste ja üle soode
 siin jootseb, laheb, langeb Cesti wend.

Me sõjasaagiks saame sada wangi
 ja suure hulga kuulipildujaid,
 küll waenlane ju tunneb Cesti tangi
 — et tõstis pörgut fina tunda said!

Sis tuleb puhkus, ilm on üsna pime,
 kuid taewas särab, särab tähesilm,
 mul walu rinnus, millel pole nime
 ja õudne, hirmus on mu meelest ilm.

Cest siin ja seal ju kõlab wigamine
 ja siin ja seal ju niidutõõb teeb surm,
 ei keegi ole rõõmus, õnneline,
 sest meie taga seisab — surmanurm!

Miks kaotas isa täna oma poja?
 Kas ema süda wõib ka aimata,
 et kaotand ta südame nii sooja,
 et muid ju katab tema kallima?

Miks kaotas sõber sõbra, wennas wenna,
 miks mõni naine kodus leseks jäi?
 Miks toitijata jäänud waeled lapsed,
 kel käsi wististe ei hästi käi?!

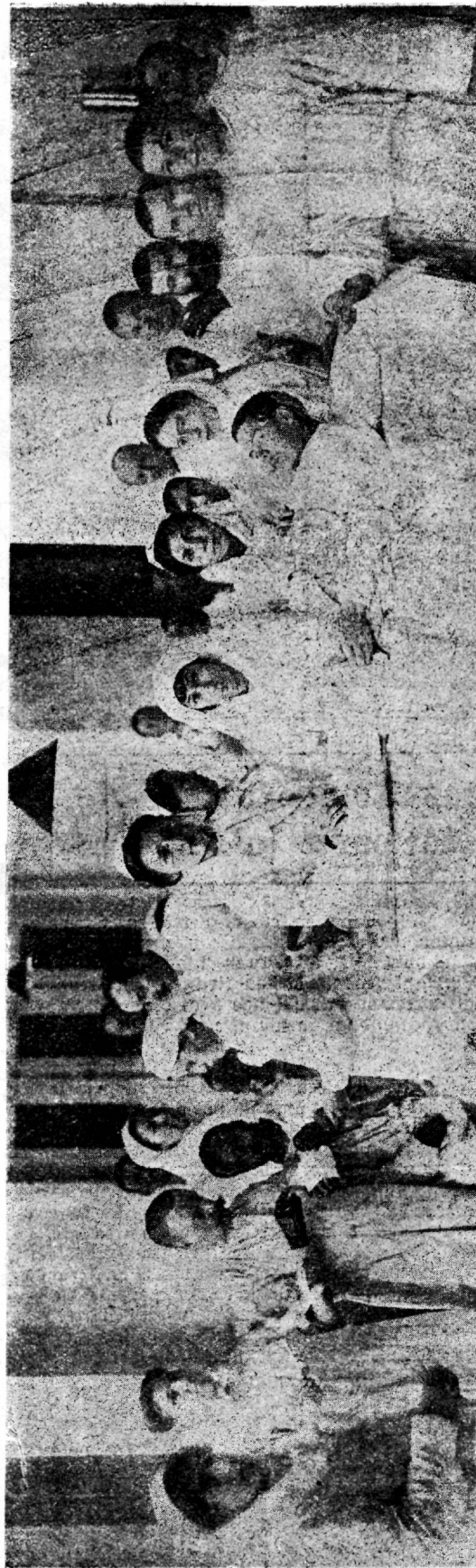
Miks pidi surema siin priiske peiu,
 kel kodumaal on süda hea ja truu?
 Miks pidi peiu kaotama neiu,
 kes eluks ajaks on nüüd õnnetu?

Kuid mis ma küsin! Wastust anda raste,
 kui isamaa on meie ülem hüüd!

! Kuid ärge puudust kannatada laske
 neil, kes on teie, teie toita nüüd!

[Dnega polgu eestlane.

*) Sõjaväeljal meile awaldamisteks saadetud.

Wannaste üleshoole.

Sõjahaawatud Tallinna Cesti teatrimeja „Estonia“ ruumidesse ajutatud merekindluse haigemajas.
 Stumijate ruum. Arstid, haalastajad õed, sanitarid ja haamatud.

Prantsuse sõjavägede
ülemjuhataja kindral
Joffre kõneleb saks-
lasti tagaajama väeosa
ülemaga.

Rudas Toppi Toomas taewasse fai.

Toppi Toomas oli wabadit ja, enesestki mõista, waene mehike. Ta oli, nagu wabaditid harilikult ikka, wäite hall mehike, wõttis wiina oma tips, kaks, kolm, kui teegi wakkus, siis rohkem, kaks pühapäewadel hoolega kirikus, ja ei teadnud enesest midagi suuremat pattu hinge peal olevat. Kui ta suri, siis kõmpis ta, muudugi, taewa ufje taha jelle kindla lootusega, et ta nüüd, pärast raskest ja waewarikast maa-pealset elu, ometi kord taewas puhata saab. Kui suur ei olnud aga tema ehmatus ja meelepaha, kui Peetrus, peale jeda, kui ta natuke aega ühest ilmatu patjast raamatust Tooma häid ja pahu tegusi waadamud oli, temale seletas, et ta oma wahetewahel liiga tihhise napjutamise, kirikus tuktumise, naisega riidlemise, papi jaoks määratud linadele wee peale raputamise, mõisa metsast puuwarguse, kurjawandumise ja weel mõne muu asjateise pärast nüüd kohe taewasse ei saagi. Toomas pidawat nüüd alguses nii kauaks pörgusse minema, — tööd pole tal seal kõigewähematti waja teha, — kuni Peetrus aega saab kaalu, mida teegi parun, kellel julgus olnud pärast surma ta kohe taewaukfe taha tulla, oma pahategude koormaga katti wajutamud — jälle ära parandada. Kui kaal jälle terweks saab, siis saadab tema, Peetrus, kohe pörgusse Toomale teate järele.

Toomas oli imestuse pärast alguses otsekui keeletu, ärkas alles siis, kui Peetrus ufje pautudes kinni tõmbas ja wõtme luffus ümber keeras. Ohates pani ta piibu põlema ja hakkas mõõda teed alla pörgu poole minema. „Ei meiejugal ole paremat põhwe kusti,“ mõtles ta minnes, „ühejugalised sajad igalpool, maapääl ja taiwas, — na ei lasje kõhe mitte ukseiti jisse. Kas siis sie tamal mid suuremb asti oles dld mindatamwast ehk sissegi lasja, kui kaal parandatud oles saand, saan'd ehk wähe itte jalgu puhkaba ja...“

Ja, pea musti mõtteid täis, pistis ta piibu taskusse ja kiiwendas jammu...

Nüüd oli Toomas juba hull aega pörgus äraelanud ja wäga palju imelikka asju näinud. Kohe alguses oli ta omast külast tuttawa hobusewarga, Kimli Priiduga kokku juhtunud... ja et Toomal seal nii kui nii midagi teha polnud, siis oli ta Priidut tema, wõrdlemise raskes, päewatööks alati aidanud, nii et see warem õhtule fai. Tajuks jelle eest näitas Priidu, kui juba wanem ja sealfete asjadega rohkem tuttawam elanik, temale kõid kordad ja urkad ära. Ja Tooma imestus polnud mitte wäike, kui ta kõid tema mälestuses jurnud sajad sealt eest leidis; ta nende oma koguduse õpetajale, kes wast aastat eest ära oli surnud, oli ta kord ufje peal wastu trehwanud. Kuna papp kohe näo teifale pööras ja tegi, nagu ei näekski ta Toomast, oli Toomas imestuse pärast seisma ja minejale ammuli suuga järelewahitima jäänud. Priidu jutu järele pidi see päris harilik asi olema, et sajad pörgusse tulewad, kuna talupojad suuremalt jaolt ikka taewasse pääsewad. Suuremate patuste ja suurte saaste jaoks tehtawat wahel ju hull aega enne nende jurna pörgusse ajemed walmis. Tõendujeks näitas ta Toomale korra jellejama mõijaherra aset, kelle oma ta see maalapite oli, mille peal Toomas maa peal olles oli elanud. Ja tohtudes waatas Toomas suurt tõrwaga täidetud katelt, millele weel ainult tuld oli waja alla teha. Sealjamas filmas ta ka hulga teifi wäiksemaid katlaid, pisemate patuste jaoks. Ja Toomas waatles katlaid ja mõtles, kuna omal külmawärinad üle selja käisid, et parem oleks wiist ittagi taewas olla...

Jälle oli hull aega mõõda läinud, kuid taewast polnud weel kõigewähematti teadet tulnud, mis Tooma pörgus-olemist kas lõpetanud, wõi, vähemast, ära määranud oles. Ja ehk temal ta siingi just paha polnud, läts siiski see alatine ootamine ja lootmine tal lõpuks igawaks. Igapäew aitas ta Priidut, jelle warastatud hobuseid nende omaniktudele tagasi toimetades, mille eest Priidu teda õhtuti mõõda lugemataid urkaid edasi-tagasi wedas, jeda ja teifi näida-

tes... kuid teisel hommilul olid alati hobused kõil jälle oma wana koha peal pörgus tagasi, ja Priidu pidi oma lõppemata tööd uueste algama. Igapäew woovis ilmõppemata rodu patuseid, — mõrtsukaid, wargaid, abielurikkujaid, joodikuid, peitajaid jne. küll jala, küll hobustega, jalgrataste ja automobillidega pörgusid, ja Toomas pidi enesele tahes eht tahtmata tunnistama, et tema arvates nii palju inimesi üleüldse maapeal eladagi ei wõinud. Igapäew läks nii ühe-taolijelt, et Toomas, kes maa peal olles raste tööga äraharjunud oli, nüüd selle poolterge põlwega ja alalije taewast teadete ootamisega üsna kurwameelselt nuutus.

Kuid korraga tuli üsna äkitsejalt pööre. Ühel päewal oli pörguse tulejate arv märksa wäiksem, teisel päewal veel wähem, ja kui kolmandal ja neljandal päewal tulejate arv wast ainult poole endisest arwust wälja tegi, wiinidal päewal Toomas aga ainult mõnda jaska automobilliga pörgu poole kihutawat nägi... — siis teadis korraga Priidu rääkida, — tema olla seda kellegi alles hiljuti tulejalt kuulnud, — et maa peal Sakhamaa Wene, Inglis- ja Prantšumeaale jõda kuulutanud olla ja Wenemaal selle tagajärjel täieline alkoholi keeluseadus maksma pandud. Toomas ei ostanud seda kuuldes enam kolmegi lugebada, ja Priidu, kes ikka koha igast asjast aru sai, pidi tale enne pooltunni pikkuse jutluse pidama, et wiin kõige kurja juur on, et kõit kuritööd, — tapmised, rööwimised, wargused, enamaste alati purjuspeaga toime pandakse, et kui nüüd wiinamüüri ära keelata, siis koha pörguse tulejate hull mõne päewaga üle poole wähemaks jäi, — Toomas wõiwat seda ise näha, et kui wiina ei oleks olnud, kes teab, kas siis ka tema, Priidu, nüüd hobujewargana pörgus oleks olnud, — oli ju aeg, kus ta wiinatilgagi suhu ei wõtnud, kus tal veel oma päriskoht ja ilus elamine oli... Ja Toomas sai nüüd alles sellest kõigest aru, kuid siiski pidi ta veel pool päewa selle peale mõtlema, kuidas nüüd küll tema, Toomas, maa peal elada oleks jaanud, kui kõrts kinni oli, — tulu ja hing pühapäewal kirikust ära tulles ikka lähed...

Juba mitmendat päewa ilmus nüüd pörguse ainult jaska, ja weidi, ainult neli, wiis tilkki korraga, kuid siis äkitsejalt hakkas tulejate arv kohutawal kombel kaswama. Ja kui Toomas esimest kord terwet jaska juuri, tugewaid ühejuguiseid ilusaid mehhi terawate otjadega wäskiwrites ja foredateks mundrites nägi, siis pidi Priidu, kes ikka ja alati kõiki maapealt tulewaid uudiseid teadis, tale jälle seletama, et maa peal jõda täies hoos olemat, et need mehed Saksa soldatid olla, keda jellepärast siia jaadetud, et nad kaitseta ja rahulikka inimesi, naised ja lapsi tapnud, ilma mingisuguste põhjusteta rahulised, ditsewad linnad ja külad rufuhunituteks teinud jne. Toomas käed läksid seda kuuldes rufikaske, ja, kui Priidu teda mitte tagasi hoidnud poleks, ta oleks, peaaegu kiirimeeste kallale tormanud...

Wiimaks jõubis ka see päew, mida Toomas nii kaua ilma asjata ootanud. Et pörguse tulijate hull wäga suur oli ja iga päewaga veel ikka suuremaks kaswas, siis otjus-tati sealt ruumipuuduse pärast terwe kari wähemaid patuseid taewasse jaata, teiste seas ka kimli Priidut ja, enesestki mõista — Toomast, kes nii kui nii täitja armuleiwa jõdja oli, kuid siiski omajagu ruumi tarwitas, mida nüüd, ühe-äransis jakslastele, keda palju tarwis läks. Pörgu ise oli ka wäga palju muutunud. Endise, wõrdlemisi rahulise elu asemel walitjes nüüd igalpool kirjeldamata elawus, sest nüsi tuli nüüd päewas rohkem juurde, kui enne nädalas. Kõit wäiksemate patuste jaoks enne walmis tehtud asemed olid ära wõdetud, ja, kui Toomas ja Priidu veel wiimast korda wanad tuttawad urjad läbi käisid, siis leidsid nad nüüd sealt suurte wurrudega Saksa ohwitjerid suplemas. Kuid nüüd olid sinna mõned uued katlad juurde ilmunud, milledest Priidu teadis, et kaks kõige juuremat nendest A. ja B. kihelkondade õpetajate jaoks olemat määratud, selle eest, et nad kirikutes enam Jumalat ei palu, waid jaska...

Kui siis Toomas ja Priidu ühes teiste wähemate patustega, kes pörgust ära olid jaadetud, wiimaks taewast ette jõudsid ja nägid, misjuguine ilmatu rong ka siin sisse-lastmist ootas, nägid, kui palju wanal Peetrusel oma abilis-tega ametit oli, — üks ei saanud enam kinni saamaqi,

lulku keeramisest polnud juttugi, — siis ei hakanud Toomas nurisemagi, et Peetrus teda nii kaua pörgus olla oli lastnud, eht kaal küll juba ammuigi terve näis olemat ja minutikski rahu ei saanud. Ta sai aru, et siin igauks, pealegi siis veel nii wana mees, kui Peetrus, niisugust wäikest asja ära unustada wõib. Ja kui nüüd kord nende kätte jõudis ja Peetrus kuulda sai, et ka nemad Priiduga pörgust saadetute hulka kuuluwad, siis ei hakanud ta nende tegusi enam kaalumagi (Toomale antud lubaduse oli ta wahepeal juba täieste äraunustada jõudnud). Ja wõimja jüdamega, täis kindlat teadmist, et ta nüüd ometi kord taewasse pääseb, astus Toomas, Priidu käedõrwal, suurest uskest sisse!...

Rudkas.

Läbi maapealse pörgu.

(„Meie Matsi“ erakirjasaatja kirjad sõjawäljalt.)

II.

Wäike wahejuhtumine teel.

Kui Tallinn juba oma tornidega ja tippudega meie silmist oli kadunud, surus Surmasõlme-Jüri jalaga ühe zepelini „pedali“ peale — ja meie hakkasime, forgitõmbaja taolisi tiirusi tehes, üka kõrgemale ja kõrgemale tõusma, aina ristjoones otse ülesse, nagu haawatud part, kui haawel talle nimetamata otjast sisse on sattunud...

Läbi pilwete ülesse... „nende mägede“ poole!...

Estimene pilweliht.

Nähtawaste olime meie veel Tallinna kohal, sest kange Härjapea-jõe ja tšellulosiwabrikü „odõõri“ lõhn, mis meie ninad siin, wersta kaks-kolm Olewiste torni tipust kõrgemale, kullauku keeras, tõendas enam kui selgeste, et see pilw just nende „allikate“ aurust oli tekkinud. Ka õige palju wabrikute tahma ja muud sõdi oli selle pilwe sees tunda. Jääransis eraldatult tundus aga „kadakate“ aurust muutunud filmapisarate lõhn, mis küll sellest wõis tulla, et just sel filmapilgul all jaksakeelseid siltisi üle wõõbati ja wa' „kultuuralist“ Saksa teelt awalikkudes kohtades ainult sofinat räägiti...

„Baabeli wangis õhtajate“ libedad filmapisarad olid ühes palwete ja õhtamistega Hohenzollernite troonist kõrgemale tõusnud!

„Kõhu takka!“ komandasin ma Surmasõlme-Jürit, et ruttu sellest wastikust õhukonnast wälja pääseda.

„Kudas käsetel!“ wastas Jüri muigades ja surus oma wilksaapa nina tugewaste pedali peale.

Propeller hakkas veel hirmsama hooga keerlema ja winguma.

Minul tikkus wägisi hirm peale — niisuguse hooga tormasime meie ikka ja ikka kõrgemale...

Juba teine pilweliht...

Siin polnud aga muud midagi kui lumi ja wihm segamini — eht lobjakas, nagu seda enne jõulu Tallinnas iga päew meile kaela tuleb.

„Edasi!“ komandasin mina lumehunitut peast maha raputades.

Jüri aga naeris:

„Sea riist tõuseb isegi — ilma fundimata!...“

Ja meie tõusime edasi... ikka edasi... ülespoole...

Kolmas pilweliht.

Siin oli puhast rahe — nagu walged Wene erned salwes!

Werrriiuu!... lendasime meie ka sellest kihist läbi.

Minu tuju tõusis 30 kraadi wõrra. Jüri aga lasti korraga tüüri lahti ja haaras käge käega ninaotsast kinni: suur rahetera, nagu jääpardi muna, oli teda mehikest otse nina-otfa tabanud!...

„Mis lõhn tal oli kah?“ küsisin mina Jüri trostfides.

„Oleks ta teile wastu prilliklaasist tulnud, küllap te siis oleks alles näinud, mis lõhn on!...“ wastas Jüri pahaselt.

Ma puhkesin täte hooga naerma.

Suur võitlus Flandrias. Liidulaste insenerid awasid tammid ja häwitasid Saksa wäeosjad.

„Sarja“

Jüri hälgas aga kuuekättfega korra üle nina ja asus jälle hoolega tüüricatta kallale — nagu poleks midagi olnud.

Zeppelin muudkui tõusis ja tõusis. . .

Juba neljas pilwekiht.

See oli aga juba midagi õige herrandlik-ilusat! Puhas, õrn-walge lumefibemefeste meri! . . . Ragu taewalik nõialoor hõljus see imepehme fätendaw-walge masse õhus ja liugles pikkamesti põhja poolt lõuna poole.

Ma muutusin terwina nägemiseks — ei suutnud küllalt waadelda ega imestada! . . . Ragu laps, püüdsin ma pihuga õrnpehmeid fibemefesti kinni, toppisin neid suhu, surusin pihude wahel palliks kottu ja wiskasin Surmasõlme-Jüriile naljata-des wastu nagu. . .

Jüri naeratas. Ka temale, kui inimesele, kes suure osa oma lühikest elueast rähmuste sepikoja seinte wahel mööda oli saanud, oli see säraw-walge ja imepuhas lumemeri üllatawaks uudiseks. Ka tema meeleolu näis 57½ kraadi wõrra tõusnud olewat. Ta tõmbas sügawaste hinge, waatas uudishimu ja üllatusest kiirgawate silmadega ringi ja näis miski asja üle sügawalt järele mõtlewat.

Korruga wilkatas Jüriil kawal muige üle näo.

„On teil Sakfamaale lendamisega waga rutt? . . .“ küsis ta korruga, ennast poolwiltu minu poole pöörates.

„Mis siis?“ imestasin mina.

„Teeme tallinlastele natuke nalja!“ kõneles Jüri edasi.

„Saadame neile siit natukene lund — nad, waefefesed, tambiwad seal pori sees, et hale näha. . .“

„Lund?! . . . Kudas te seda saate?“ pärisin mina.

„Küllap mina tüki läbi teen, kui teil aga niikaua aega on,“ tähendas Surmasõlme-Jüri kawalalt ja hakkas ise kiireste zeppelin wäntasi, kraanisi ja rattaid kruwima.

„No tehke siis!“ andsin mina luba ja jäin ise kõige suurema põnewusega ootama, mis nüüd tuleb.

Zeppelin propeller jäi järsku seisma. . . Terwe õhu-

laew wabises närwilikult. Sigaritaoline laewakorpus wankus edasi — tagasi. . .

Ma ehmatafin enese kringlits. . .

„Jüri, Jüri! . . . M's nüüd saab? . . .“ kisedasin mina surmahirmus ja tundsin ise, kudas mul kõik ihutarwad kahinal päästi tõusid. „Nüüd oleme me kadunud!! . . .“

„Ega's me ülespidi ikka ei kuku!“ wastas Jüri külma rahuga ja naeratas inult.

„Meie kaotame praegu tasakaalu ja lendame nagu tati-kad alla!“ hädaldasin mina.

„Bole wiga! . . . Kannatust, kannatust, kannatust. . .“

„Mis kuradi surmasõlm see siis on, Jüri?! . . .“

„Teeme tallinlastele teist ilma. . .“

„Part—part—part. . . part—part. . . part. . . wrrrr. . . prafs. . . part part—part. . .“ teeb mootor.

Propeller hakkab uueste wäntama.

Jüri naeratab ja rõhub pedali.

Zeppelin „sigar“ teeb wõnta—wõnta. . . üks ots koogutab ennast weidi alla poole. . . siis—nõks! . . . ja meie lendame — efiteks paarjada meetert kiwina alla poole. . . ja siis. . . hakkame uueste rahulises tasakaalus üiuglema. . . ikka alla-poolle! . . .

„Jüri?! . . .“

Kannatust, tõht! . . .“

„Mis meist saab?! . . .“ kritskasin ma uueste.

„Teeme Tallinnale teist ilma. Ega 's n' mad all sellega walmis saa — meie peame seda tegema!“

„Uga me prantjatame alla. . .“

„Ma ütlesin ju, et me ülespidi ei kuku.“

„Uga mu naine ja lapsed?! . . .“

„Soowin neile pikka iga!“

Jälle — „partpartpart. . . partpartpart. . .“

Seisuford oli enam kui kohutaw. Uga Surmasõlme-Jüri külm rahu ja eneseteadline muige näol tööstitfid mind

weidi — ma surusin kartuse hinges maha ja jäin põnewusega ootama, mis nüüd tuleb.

Meie liugleme lihtsõudu allapoole — see on selge! . .

Rae — : juba kolmas pilwekiht! . .

„Jüri, Jüri, hoiä oma ninaots!“ püüan mina naljatada.

„Prilliklaasid, herra Tõht!“

Jällegi — — „partpartpart . . . partpartpart . . .“

Baat' nüüd alles hakkas möll! . . Propelleri wuhin, motori tume wötrin, zeppelinini „figari“ wihin, jääterade win-gumine ja ragin . . .

Ma andsin enese saatuse hooleks ja pigistasin mõlemad filmad kõwaste kinni.

Kui ma wiimaks tülki aja pärast jälle filmad lahti tegin, siis nägin ma korraga — — imet! . . Terwe rahepilw oli meie zeppelinini poolt risti ja pöigiti läbi künatud ja määratu suurte jugadena langevad jääkuulid alla . . .

„Ma tegin efi'ets natuke rahet,“ seletas Jüri rahulikult. „Rahe on siin tarwilik — lõhub efitets selle lobjatahunitu all auklisseks ja teeb sõredaks. Siis läheme meie ja lõhume ka selle pilwe ära . . .“

„Roh, ja siis? . .“

„Kannatage, küll siis näete.“

Meie toufime viimast weidike kõrgemale ja jäime siis, zeppelinile rahulikku käiku andes, vaatama, mis all-pool sünnib.

Olete teie näinud, kudas erned külleli lükatud weerikust laiali walguwad? . .

Baat' nõndasama walgus ka rahe ülevalt õhumereft suure hoo ja mürinaga alla!

„Te rikkusite ju ilma nüüd hoopis ära!“ tähendasin mina Surmajõlwe-Jüri-le, kes oma wägiteo üle õige uhke paistis olewat.

„Kudas me muidu siis sellest rämpsuft all lahti oleks saanud?“ seletas Jüri ja wahtis üksifilmi allapoole.

Umbes weerandtunni pärast oli rahepilw peaaegu täieste kadunud. Üksitud rangud, mis weel järele olid jää-nud, puhus tuul pikkamisi laiali.

„Nüüd siis — ebaft!“ hüüdis Jüri ja tulkus jälle zeppelinini wäntast ja kruuwisid truwima.

Jälle uus pörgumöll! . .

Nüüd olime meie juba teise pilwekihi kallal ametis: sahisjedes ja wabisjedes lendas zeppelin läbi lobjaka ja paiskas jeda suurte pataatetaupa alla . . .

„Beats aga minu Wari nüüd ilusaste kodus istuma,“ tähendas Jüri nagu mööda minnes ja töötas ebaft.

Zeppelin wankus ja wärises. Propeller weerles ja wingus. Mootor müdises nagu wihane süil. Pooltunni pärast polnud ka sellest pilwekihist enam muud järele jää-nud, kui üksitud nürud — justament nagu wana kasuka-naha tükid, mis tultfitas wallatades lõhti rebinud . . .

„Nüüd on Tallinnas hariik enneõulune ilm,“ seletas minu „ilmajep“ ja naeratas ise eneseteadlise rahuga:

„Lund ja lortfi tuleb jääga segamini kaela, et wõta aga wastu! . .“

„Aga te lubasite ju h e a d ilma teha,“ norisfin mina.

„Pill tuleb pita ilu järele,“ wastas Jüri ja hakkas ise ülespidi wahtima.

Ma waatasin kah ülespoole: helewalgel lumepilw oli omale hallita jume peale tõmmanud, ja pikkamest hakkasid sealt üksitud lumetibemetesjed nagu unistades alla wal-guma . . .

„Räete nüüd, herra Tõht!“ hüüdis Jüri wõidurõõmsalt.

„Nüüd on rämps ja sodi Tallinna kohalt kadunud ja warsti on neil unktifad wärste walge waibaga kaetud . . .“

Jüri wajus weidiks ajaks sügawasje mõttesje, siis aga ärkas ta ja lisas juurde:

„ . . . Aga ega's need tolad seal all teagi, keda neil selle heateo eest tänada tuleks! . .“

„Tubli pois, Jüri!“ ütlesin mina: „Kui me kord õnne-likult Sakamaale jõuame, siis lasen ma Willemi sulle kaks raudristi korraga anda.“

„Mis need ristid kah! . .“ pomises Jüri ükskõikseft.

„Kaske siis juba, kui teil seal midagi lasta on, pudel kon-jakit anda — see on hoopis teine tubakas! . .“

„Wõib saada, Jüri! Mul forgitõmbaja oma käest,“

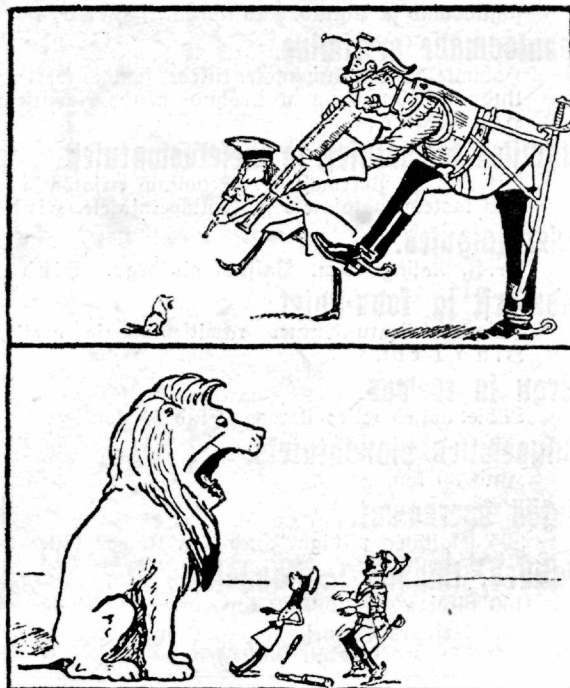
rahustasin ma Jüri ja tõmbasin tuntud forgitõmbaja taskust wälja.

Jüri muigas heasüdamliselt ja keeras zeppelinini otja otsekõbe Sakamaa poole

„Sead ilma, tallinnlased! . .“

(Järgneb.)

Breedit Tõht.

I. Wille m: „Näed seda loomakeft. Lähme, paneme talle jala kaela peale.“

Kroonprints: „Lähme, lähme, papa!“

II. Wõle m a d: „Karaaul! Silmapettus!“

(„Daily Mirror“)

Berlinis.

„Mits stia nii palju rahwast kokku tungib?“

„Kõik tahawad muuseumi minna, aga ei pääse sisse, täis teine!“

„Aga mis seal muuseumis siis näidatakse? Mõnda harul-dast asja?“

„Kui ta haruldane poleks, ega siis inimesed ei kipukski!“

„Wõidumärkifi wõi? Kasaka miltfi ehi?“

„Tühja kah! Pole siin wõidumärkifi ühti!“

„Mis siis?“

„Näidatakse puhtast ruttijahust kippetatud leiwa wiilu-kat!“

W. R.

Mõttes.

Keiser Wille m sammub sügawas mõttes Potsdami palee saalis ja harutab, oma kiireft sõidust longu wajunud wäge-waid wurrust ülespidi keerutades, endamisi:

„Sm . . . Warsawist anti põlwega, Pariisist ka, Londo-nisse saamise peale pole mõeldagi! . . Nüüd tuln oma kal-lise Berlini tagasi . . . Ega mind ometi ka siit wälja ei aeta? Donnerwetter!“

W. R.

Loimetusele saadetud raamatud.

Beite Aasta kalender 1915, 64 lhf. „Mõtte“ kirjastus Tallinnas, hind 10 kop.

Gewa kalender 1915, 174 lhf. „Mõtte“ kirjastus Tal-linnas, hind 30 kop.

Ringitusüks

annetage igapäewases elus tarwisminewaid raamatuid.

Sahimehe käkiraamat.

Täielik pilsitundmine, püüsiheaduse proovimine jne. Linnukoerte tõud. Koerte kasvatamine ja väljaõpetamine. Mitmesugused jahipidamise viisid. Tähtsamad jahiloomad ja linnud. Piltidega. Hind 70 kop.

Roduloomade arstimine.

Hobuste, weiste, lammaste, kitsede, sigade, koerte, kodulindude haigused ja arstirohud nende rawitsemiseks. Hind 30 kop.

Sugulisest kasvatusest ja enesekasvatusest.

Arst M. J. Pokrowskaja. Suwitaw kirjatoõ ja soowitaw lastekaswatajatele ja kooliõpetajatele. Hind 50 f.

Naistehaigused.

Dr. J. Masingi toim. Paljude piltidega. Hind 1.50 f.

Kodu-arkt ja kodu-aptel.

Haiguste äratundmine, rawitsemine ja arstirohud. Hind 1 rbl.

Bõrgu ja taewas.

Läbielamised teises ilmas. Hind 50 kop.

Ilulugemised piduõhtuteks.

Hind 30 kop.

Miatöö õperaamat.

325 selgitawa pildiga. Hind 3 r. Rdwas köites 3.50 f.

Mialilled, ilupuud ja ilupõõsad.

140 pildiga. Hind 1.50 kop.

„Teaduse“ kirjastus, Harju ja Riiutli u. nurgal nr. 46/15, fiskekät Riiutli uul.

Jäädawaks mälestuseks.

Naamuarist algades, ilmub ande wiisi iga kuu juur ajaloo raamat

Maailma sõda.

Praegu mõitlewad umbes 50.000 Eesti sõjameest meie ajaloolise waenlase iakslasega. Et nende mälestust jäädawaks teha, tahab Teaduse kirjastus ülemalnimetatud ajaloo raamatu välja anda ja sinna meie sõjameeste päewapildid sisse mahutada, järeltulewatele põlwelele mälestuseks. Sellepärast palume kõiki, kellel on sõjameeste pilte, neid meile lahkest tarwitamiseks saata. Pildid hoitakse puhtad ja jaadetakse tagasi, kes seda soowib.

Esitels ilmuvad pildid meie ajakirjas, „Meie Matsis“, mis 10.000 eks. trükitakse. Ajaloo raamat **Maailma sõda** maksab 6 rubla, etterellides 4 r. 50 kop., kaastööliste alandatud hinnaga.

Etterellimisi wdetakse wastu Teaduse kirjastuses, Tallinnas, Harju ja Riiutli u. 46/15. Sisfel. Riiutli u. Sinnaajamasse palume ka pildid ära anda.

Sõulu-eelne müüf

10. kuni 24. detsembrini s. a.

Sõja läbi tekkinud raskete aegade tõttu müüb **Teaduse** kirjastus oma kirjastusel ilmunud raamatuid

20-protsendilise hinnaalandusega

Kõiki teisi raamatuid

10 protsenti alla hinna.

Muud kaubad, nagu: Sõulu ja uueaasta postkaardid, seeria, maakohtade, sõja ja teised piltpostkaardid, kirjutusmaterjal, taskuraamatud, piltpostkaardi ja päewapildi albumid, blokid ja kõljugu raamatukaupluse kaubad, müüme paraja hinnaga, nagu enne sõda, uueaasta kuni tagawara ulatab.

Posti kaudu tellijatel tuleb saatmise ja finnituse-rahja juurde maksta.

„Teaduse“ raamatukauplus, Harju ja Riiutli u. nurgal nr. 46/15, fiskekät Riiutli uul.

Palume fiske astuda.

Ilmus

Pühade album Sõuluts 1914.

Sijuts muu seas: Sõulu pühadel 1914. Sõjamees. Hana ees. Kui sõdat sureb. Sõulu õhtul. Sõulu õd. Walwel waitfel õd. Wanaija ja tütreütär. Metfawaitus. Merelähing. Sõjamehe saatus. Salka-Wene sõda Tartus. Öhtul. Rälja-kontiert. Koov sõjamees. Uuenägu. Öhtueelsel wabal tumnil. Lähingus. Haudade kestel. Arusaamata lugu. Meie aeg. Wilhelm von Hohenzollern. Pänaja. Hämarufes. Udu. Soow. Wanemate jüda. Wanemate rööm. Miini sõda. Laste Sõulu hümnus. Sõulu hääled maa peal ja taewas. Suure maailma sõja liiduriikide walitsejate pildid ja nende riigilaulud (hümnused) jne. Albumi kaunistawad 43 ilusat pilti.

Hind 30 kop. Saada ajalehemüüjatelt ja raamatukauplustest.

„Teaduse“ kirjastus, Harju ja Riiutli uul. nurgal nr. 46/15, fiskekät Riiutli uulitsalt.